

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

HOÀNG THỊ DUNG

**GIÁO DỤC VĂN HÓA GIAO TIẾP
CHO HỌC SINH TIỂU HỌC QUA MÔN TIẾNG VIỆT
Ở MỘT SỐ TỈNH MIỀN NÚI PHÍA BẮC VIỆT NAM**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

HOÀNG THỊ DUNG

**GIÁO DỤC VĂN HÓA GIAO TIẾP
CHO HỌC SINH TIỂU HỌC QUA MÔN TIẾNG VIỆT
Ở MỘT SỐ TỈNH MIỀN NÚI PHÍA BẮC VIỆT NAM**

**Chuyên ngành: Lý luận & Phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt
Mã số: 60.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. ĐẶNG THỊ LỆ TÂM

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan, đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào.

Thái Nguyên, ngày 19 tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Hoàng Thị Dung

LỜI CẢM ƠN

Bằng tâm lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc, tôi xin chân thành cảm ơn cô giáo TS. Đặng Thị Lệ Tâm đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến quý thầy cô đã tham gia giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập cũng như thời gian triển khai thực hiện đề tài.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Giáo viên và học sinh Trường Tiểu học Hóa Thượng - Huyện Đồng Hỷ- Thái Nguyên, Trường Tiểu học Tràng Xá - Huyện Võ Nhai -Thái Nguyên, Trường Tiểu học Đôn Phong - Huyện Bạch Thông- Bắc Cạn, Trường Tiểu học Lương Hạ - Huyện Na Rì - Bắc Cạn, Trường Tiểu học Vân Nham - Huyện Hữu Lũng- Lạng Sơn, Trường Tiểu học Tân Thanh - Huyện Văn Lãng - Lạng Sơn đã giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi để tôi hoàn thiện đề tài này.

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến bạn bè, đồng nghiệp và đặc biệt là những người thân trong gia đình đã luôn động viên, giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn.

Mặc dù đã có rất nhiều cố gắng, song do thời gian nghiên cứu có hạn, kinh nghiệm nghiên cứu chưa nhiều, nên khó tránh khỏi những thiếu sót. Tác giả kính mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của Hội đồng khoa học, quý thầy cô và các bạn đồng nghiệp.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 19 tháng 4 năm 2016

Tác giả luận văn

Hoàng Thị Dung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC BẢNG	iv
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	v
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	3
3. Mục đích nghiên cứu	10
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	10
5. Cách tiếp cận.....	10
6. Phương pháp nghiên cứu	10
7. Đóng góp mới của luận văn.....	11
8. Cấu trúc của luận văn	11
Chương 1: LÍ LUẬN VỀ GIÁO DỤC VĂN HÓA GIAO TIẾP CHO	
HỌC SINH TIỂU HỌC QUA MÔN TIẾNG VIỆT.....	12
1.1. Khái niệm cơ bản của đề tài	12
1.1.1. Văn hóa.....	12
1.1.2. Văn hóa giao tiếp.....	13
1.1.3. Giáo dục văn hóa giao tiếp	14
1.1.4. Giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học	17
1.2. Vai trò của giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học	18
1.2.1. Giáo dục văn hóa giao tiếp với việc hình thành nhân cách.....	18
1.2.2. Giáo dục văn hóa giao tiếp tạo nên giá trị sống tích cực của HS.....	19
1.2.3. Giáo dục văn hóa giao tiếp giúp học sinh tạo lập các mối quan hệ trong cuộc sống.....	19

1.3. Những vấn đề cơ bản về giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh miền núi qua môn tiếng Việt	20
1.3.1. Đặc điểm học sinh miền núi phía Bắc	20
1.3.2. Môn Tiếng Việt trong chương trình giáo dục tiểu học	26
1.3.3. Khả năng giáo dục văn hóa giao tiếp trong môn Tiếng Việt ở tiểu học cho học sinh miền núi	27
1.3.4. Nội dung giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi trong chương trình Tiếng Việt	30
1.4. Vận dụng lí thuyết giao tiếp vào việc rèn kĩ năng giao tiếp có văn hóa cho học sinh tiểu học miền núi	34
1.5. Thực trạng giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc qua môn Tiếng Việt	37
1.5.1. Việc giảng dạy của giáo viên	37
1.5.2. Việc học tập của học sinh	40
1.5.3. Thực trạng giáo dục văn hóa giao tiếp ở gia đình và xã hội	42
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	45
Chương 2: CÁC BIỆN PHÁP GIÁO DỤC VĂN HÓA GIAO TIẾP CHO HỌC SINH TIỂU HỌC MIỀN NÚI PHÍA BẮC QUA MÔN TIẾNG VIỆT	46
2.1. Khai thác nội dung và lựa chọn các bài học phù hợp để tích hợp giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc trong môn tiếng Việt	46
2.1.1. Khai thác nội dung giáo dục văn hóa giao tiếp	46
2.1.2. Lựa chọn các bài học phù hợp để tích hợp giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc trong môn tiếng Việt	48
2.2. Quy trình tổ chức bài học có tích hợp nội dung giáo dục văn hóa giao tiếp trong môn Tiếng Việt cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc	57

2.3. Sử dụng các phương pháp dạy học tích cực đề giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc	62
2.3.1. Phương pháp đóng vai	63
2.3.2. Phương pháp thảo luận nhóm	65
2.3.3. Phương pháp rèn luyện theo mẫu	67
2.3.4. Phương pháp phân tích tình huống giao tiếp	69
2.4. Tăng cường tổ chức các loại hình hoạt động nhằm mở rộng đối tượng, phạm vi, nội dung giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc	72
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	76
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	77
3.1. Mục đích thực nghiệm	77
3.2. Đối tượng và địa bàn thực nghiệm	77
3.3. Nội dung thực nghiệm	80
3.4. Phương pháp thực nghiệm	80
3.5. Kết quả thực nghiệm	86
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	90
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	91
1. Kết luận	91
2. Kiến nghị	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO	93
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1. Hệ thống bài học và nội dung giáo dục văn hóa giao tiếp cho học sinh tiểu học miền núi phía Bắc	49
Bảng 3.1. Kết quả điểm kiểm tra ở các lớp thực nghiệm và các lớp đối chứng (Khối 2)	87
Bảng 3.2. Kết quả điểm kiểm tra ở các lớp thực nghiệm và các lớp đối chứng (Khối 4)	88

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1: So sánh kết quả điểm kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng (Khối 2)	87
Biểu đồ 3.2: So sánh kết quả điểm kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng (Khối 4)	88

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Ngôn ngữ là một mặt của văn hóa, là nơi tàng trữ văn hóa và biểu hiện văn hóa của cá nhân, gia đình và của toàn xã hội. Ngôn ngữ và văn hóa, cụ thể là văn hóa giao tiếp - văn hóa ứng xử không thể tách rời nhau. Trong giai đoạn hiện nay, chúng ta đang sống trong một thế giới hội nhập quốc tế và khu vực ngày càng sâu rộng. Công cuộc hội nhập và phát triển ấy đã tạo ra một “thế giới phẳng” khiến cho khoảng cách giữa các dân tộc, quốc gia và con người được rút ngắn lại rất nhiều, cử chỉ, cách xưng hô cũng ảnh hưởng, pha trộn nhau...khiến cho tính văn hóa, đạo đức trong ngôn ngữ giao tiếp ít nhiều bị ảnh hưởng.

1.2. Các nước phát triển trên thế giới đều quan tâm nghiên cứu vấn đề văn hóa giao tiếp và đưa nội dung này vào dạy học trong nhà trường từ tiểu học đến đại học. Xu hướng phát triển chung của giáo dục các nước tiên tiến là hướng đến việc hình thành các loại năng lực cho học sinh, trong đó giao tiếp có văn hóa là một năng lực quan trọng. Dạy học theo hướng phát triển năng lực chính là định hướng trong việc xây dựng chương trình, biên soạn sách giáo khoa, và dạy học trong lần cải cách sắp tới sau năm 2015 ở Việt Nam.

1.3. Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt! Làm thế nào cho thế hệ trẻ nói và viết tốt, có ý thức, trình độ rồi đi đến thói quen nói và viết đúng tiếng Việt! Công việc này không đơn thuần là nhiệm vụ của ngành ngôn ngữ học mà là công việc của toàn dân. Làm tốt việc kế thừa và bảo tồn văn hóa ngôn ngữ của dân tộc phải đặt trên phạm vi toàn xã hội, nhưng quan trọng và nòng cốt nhất là nhà trường phổ thông, đặc biệt là nhà trường tiểu học - nơi đặt những “viên gạch” nền móng cho hệ thống giáo dục phổ thông và quan trọng hơn là sự hình thành và phát triển nhân cách con người sau này.

1.4. Môi trường xã hội thuộc phạm vi hoạt động của lứa tuổi học sinh tiểu học (6 - 11 tuổi) chủ yếu là gia đình và nhà trường. Ở gia đình, các em